

Hitlers stjärnregissör om

Leni Riefenstahl ger aldrig upp. Vid 98 års ålder kommer Hitlers favoritregissör ut med ytterligare en fotobok. Samtidigt erkänns motvilligt hennes roll som den sista överlevande av dem som präglade den tidiga filmkonsten.

Själbiografi

Fünf Leben
Leni Riefenstahl
Taschen, 2000

Den lysiga fotobok som snart kommer att ligga i skyltönstret visar Leni Riefenstahl, född 1902. Leni Riefenstahl dansösen. Leni Riefenstahl skådespelerskan. Leni Riefenstahl regissören. Leni Riefenstahl dokumentärfilmaren. Leni Riefenstahl djuphavs fotografen. Fem olika sysselsättningar, eller snarare fem olika liv, har den tyska *frömmefatale* haft. Boken heter *Fünf Leben* och bilderna ackompanjeras av text på tyska, engelska och franska.

Visst fascineras vi alla av Hitlers favoritregissör, och det tyska förlaget vet vad det gör när det gör sin Lenibok internationellt tillgänglig. I dagarna framträdde hon på en presskonferens i Frankfurt och presenterade sin nya bok.

Drottning Leni hade så när inte kunnat komma, förklarade en märkbar stolt förlagstaleskvinna, för hon hade precis gått igenom en operation.

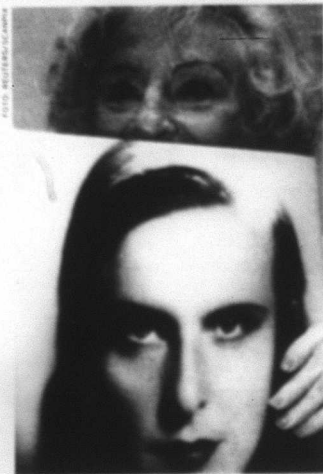
"Ja, ni kom väl hit för att ni ville se om jag var en mumie", hälsade Riefenstahl den samlade journalisterna som välkomnat henne med applåd.

"Numera är jag mer järn än ben."

Men Leni lever, och Leni lever för att försvara sig.

Journalisterna hade hittat på så många lögnen genom åren, att det var bäst att ta tillfället i akt och förklara hur det verkligen hade gått till.

"Jag är 98 år nu och arbetade för Führern

En kvinna, fem liv. Riefenstahls liv har blivit bok.

i endast sju månader. Är det inte dags att tala om resten av tiden nu?"

Leni Riefenstahl var regissören som 1934 gjorde den beryktade *Triumph des Willens* om nazisternas partiförsamling i Nürnberg, 1936, när Nazityskland arrangerade sommar-OS i Berlin och omvärlden hade kunnat ana vad som pågick i Hitlers valde om den velat, gjorde hon *Olympia*.

Skönhet viktigt i filmerna

66 år senare förklarar konstnären att hon i sina verk velat visa det vackra. Därför använde hon sig av ett begränsat antal motiv och valde, som i *Olympia*, med förkärlek mindre rörliga bakgrunder. Jag erkänner: jag blir imponerad av denna äldriga dams sinnessnärvaro och starka vilja, tack vare vilken hon i pensionsåldern lärde sig dyka för att i sitt femte liv kunna fotografera havsliv. Hennes band med Führern tvingade henne till detta.

Kevin Brown, engelsk filmhistoriker, introducerade huvudpersonen som den sista

Den goda relationen med Hitler har länge legat Leni Riefenstahl i fatet. Nu står det i alla fall klart att mentalfilmare och djuphavs fotograf har lämnat betydande spår i världen.

överlevande av de mytiska regissörerna som skapade den moderna filmen. Hon var först och främst filmare och råkade befinna sig i Hitlers rike. När ska diskrimineringen av henne vara över? undrade han.

Låt oss konstatera: Leni Riefenstahl var aldrig NSDAP-medlem. Hon hade kunnat bli det, men i hennes nödvändigt. Dirigenten Herbert von Karajan å sin sida blev partimedlem två gånger. Var går skillnaden mellan oin-

tresse för politik, den som så många konstnärer har försvarat sig med, och passivt stöd för en diktatur?

Tillbakavisar anklagelser

Leni Riefenstahl känner sig orättvist behandlad av omvärlden. Så mycket gjorde hon inte, tycker hon, för Führern, och det är ju förfärligt hur många lögnen som har spritts om henne.

Tillfrågad om vilken den värsta av dem är,

I helvetet spelas bara irländsk rock

Jag klarar inte av irländsk musik eller irländska filmer. För mycket försonande humor. Man borde emigrera till Irland. Börja skriva på knackig engelska, romaner utan nåd.

Jag trodde aldrig att det skulle hända. Men jag fick en favoritradiostation i det kommersiella trasket. Det var på Gotland. Right On Radio. Jockarna, pratar engelska. Men om man får överseende med det kan man få höra hela "Stairway to heaven", som är en fantastisk låt när man väl kommit förbi det där uttjatade molliga temat. Och "Get it on" med T Rex.

Sommartid är bildt, man behöver en vän i etern, det är Ica och bibblan och stranden och så alla mer eller mindre perifer bekanta som man har svurit att hälsa på, underförstått, nu när vi båda är på ön. Man glömmer att det tar mycket längre tid att köra mellan norra och södra Gotland än mellan Stockholm och Uppsala.

Det fanns ögonblick när vänskapen med den här radiostationen ställde till med egendomliga sce-

ner. När man rullade in i ett regntungt Visby, man skulle handla någonting till ett halabaloo på Fårö senare under kvällen, bilen var smockfull med barn som käftade om ditten och datten. Mitt i denna gråhet skickar Right On Radio ut just den där trumfiguren, och sedan klickar E Street Band i gång "Badlands". Roy Bottans piano. Och underbattet vid mikrofonen:

"Lights out tonight, trouble in the heartland, got a head on collision smashin' in my guts, man, I'm caught in a crossfire that I don't understand..."

"I don't give a damn for these old played out scenes, I don't

give a damn for just the inbetweens, honey I want the heart, I want the soul, I want control right now..."

Ska vi inte gå ut då? sa barnen. Snart. Men ... måste höra klart den här låten. Vindrutetorkarna, vevade, avgasröret tvingade på Moder Jord ytterligare några halsbloss, och där kom gitarrsolot, och där kom saxofonsolot...

"Keep pushing till it's understood and these badlands start treating us good."

HEMMA I STOCKHOLM är varje bilfärd en nageltuggande saknad efter Right On Radio. Etern är full av käftslängda unga handelshögskole-roster som presenterar den ena dansande deodoranten efter den andra. Eller ännu värre: tokroliga irländska partyrockare.

I helvetet finns det bara en radiostation. Där sitter en kille med kärlekshandtag från alla kvälar på den lokala sportpuben och han presenterar axelryckiga irländska band som heter saker som

Hothouse Flowers och Hootie and the Blowfish, och det är låtar som handlar om dråpliga missförstånd, någon som vacklar hem med en pudding från pubbrundan och så visar det sig vara en kille.

Jag vet inte vad det är med alla irländska rockband, alla irländska filmer och romaner som får en att känna sig som en anemisk party-pajare. När får vi se en film om en humorlös irländsk familj? Den ska vara barnlös, eftersom kvinnan har något fel på äggledarna. Och hennes man har fått sparken från sitt jobb och han misslyckas totalt med att ta det från den skämtsamma sidan. Bittra, hårda och oleende zitter paret i en klinisk hyrestväva i en förort och går varandra på nerverna. Vid närmare eftertanke klarar jag inte av engelska filmer heller. Alla är så kvicka hela tiden. De kallar det wit. Det är en egenskap som de är stolta över. Men när jag ser de här fula engelska skådisarna i något Mike Leigh-aktigt, och de börjar excellera i sina underfundiga verbala små svikhopp, vill jag

bara trycka en kudde över ansiktet. Så länge det finns wit finns det hopp. Och det är just det som är problemet. Det är som om rollfigurerna befinner sig i ett irriterande väntrum, och först innanför det väntrummet kan det uppstå någon dramatik att tala om. Om man är så spirituellt som de är i irländska och engelska filmer och tv-serier, då klarar man sig alltid. Som ståuppkomiker, om inte annat. Och varför skulle jag intressera mig för människor som inte ens är i närheten av en avgrund?

EN LOCKANDE IDE är att utnyttja det faktum att konstnärer inte behöver betala någon skatt på Irland. Tänk om man skulle dammsuga författarförbundet på sammanbitna skribenter och emigrera dit. Börja skriva på knackig engelska, romaner och pjäser där ingen nåd gives. Jag tar med mig Lars Jakobsson och Robert Kangas, och vi packar ned våra Kent- och Ayo-plattor och sticker.

BENGT OHLSSON